

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

**CIEĽOVÉ POŽIADAVKY NA VEDOMOSTI
A ZRUČNOSTI MATURANTOV
Z UMENIA A KULTÚRY**

BRATISLAVA 2012

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 30. 8. 2013
pod číslom 2013-10834/28677:1-0922 s platnosťou od 1. 9. 2013.

ÚVOD

Maturitná skúška z predmetu umenie a kultúra sa vzťahuje na učebnú látku celého gymnaziálneho štúdia predmetu umenie a kultúra. Vychádza zo Štátneho vzdelávacieho programu pre stupeň ISCED 3A, príloha umenie a kultúra, kde je uvedený obsahový a výkonový štandard pre 1.- 4. ročník.

Predpoklady pre úspešné absolvovanie maturitnej skúšky z umenia a kultúry sa utvárajú absolvovaním povinného predmetu umenie a kultúra (v rozsahu 4 hodín) a voliteľných predmetov z oblasti dejín umení – s možnou špecializáciou na vybrané druhy umenia, podľa školských vzdelávacích programov (v rozsahu 2 hodín), ktoré prehlbujú látku predmetu umenie a kultúra.

1 CIEĽ MATURITNEJ SKÚŠKY

Cieľmi predmetu umenie a kultúra je:

- a) rozvoj **socio-afektívnych** schopností žiaka – jeho orientácia v kultúre, kritické vnímanie kultúrnej a mediálnej ponuky, jeho postoje a hodnotové orientácie;
- b) rozvoj **kognitívnych** schopností žiaka – poznanie súčasnej a minulej kultúry a porozumenie ich zmyslu;
- c) rozvoj **psycho-motorických** schopností žiaka – samostatná práca s vyjadrovacími prostriedkami dobovej kultúry.

S pomocou získaných vedomostí, zručností a schopností je žiak schopný orientovať sa vo svete kultúry, rozumie kultúrnemu daniu v súčasnosti a v minulosti a dokáže na úrovni svojej doby využívať kultúrne nástroje, ktoré mu spoločnosť ponúka. Predmet prehľbuje sebareflexiu žiaka vo vzťahu k jeho kultúrnej identite a vo vzťahu k iným kultúram, rozvíja jeho vlastné kritické myslenia vo vzťahu ku kultúrnym procesom. S pomocou materiálu z rôznych kultúrnych činností a z umenia zásadnou mierou rozvíja mimologické kognitívne schopnosti.

V odpovediach žiakov sa preto môžu objaviť aj osobnostné postoje, hodnotové orientácie a emócie. Cieľové požiadavky neurčujú žiadne konkrétne postoje ani hodnotové orientácie, ktoré by si mali žiaci osvojiť, ani žiadne emócie, ktoré by mali precitovať. Zameriavajú sa na spôsoby vyjadrovania postojov a hodnotových orientácií – na ich kultivovanosť, na uvádzanie argumentov, na koncíznu logiku myslenia žiaka, na uvedomelú sebareflexiu a pod.

Cieľom maturitnej skúšky je overiť základné **kultúrne kompetencie** žiaka: ako je žiak schopný **porozumieť** kultúrnym artefaktom a situáciám v kultúre, ako je svojimi vedomosťami, zručnosťami i schopnosťami pripravený pre **samostatnú orientáciu** vo svete kultúry, ako je schopný **využívať** nástroje kultúry a ako dokáže **riešiť problémy**, s ktorými sa vo svete kultúry môže stretnúť. Preto maturitná skúška presahuje overovanie kognitívnych zručností žiaka a overuje jeho schopnosti pre aplikáciu vedomostí aj pre **riešenie problémov**.

Maturitná skúška preverí aj pripravenosť žiaka na prípadné vysokoškolské **štúdium** v humanitnej oblasti.

Cieľové požiadavky na maturantov z umenia a kultúry vymedzujú, ktoré kultúrne kompetencie by mali žiaci počas štúdia predmetu získať a na záver štúdia preukázať.

2 OBSAH MATURITNEJ SKÚŠKY

Obsah maturitnej skúšky sa člení podľa základných obsahových celkov preberaných v povinnom predmete umenie a kultúra. Obsahové celky v týchto cieľových požiadavkách nie sú formulované presne tak ako tematické celky v Štátnom vzdelávacom programe – v ňom je totiž vyjadrená postupnosť preberaných tém. Štruktúra cieľových požiadaviek vyjadruje vnútorné súvislosti jednotlivých tém a ukazuje hlavné časti obsahu predmetu umenie a kultúra.

Maturitná skúška obsahuje tri vzájomne prepojené a v hodnotení rovnocenné časti (= tri rovnocenné otázky). Postupuje od riešenia modelovej problémovej situácie žiakom a jej prezentácie žiakom, cez aplikáciu na ďalšie problémy (situácie) až po prezentáciu osvojených a spracovaných poznatkov využitých v riešení. V obsahu maturitnej skúšky sa tieto tri časti odlišujú rôznymi príkazovými slovesami:

A. Kompetencie

Prvá časť overuje hlavne kompetencie, ktoré sa prejavujú v komplexnom využívaní poznatkov, zručností a schopností žiaka v problémových situáciách. Overuje teda schopnosti samostatne riešiť problémy a schopnosti tvoriť vlastné projekty pre riešenie neznámych situácií. Charakterizujú ju príkazové slovesá ako **navrhnete, obhajujete, zostavte, kombinujete, vybudujete, reorganizujete, demonštrujete, prispôbete, prepracujete, modelujete, zmeňte, vytvorte, vyriešte, skonštruujete, zrevidujete, extrapolujete, vytvorte** a pod.

Prvá úloha maturitnej skúšky žiada od žiaka **vyriešenie modelovej problémovej situácie a prezentáciu tohto riešenia**.

B. Aplikačné zručnosti

Druhá časť overuje hlavne aplikáciu poznatkov na nové situácie, zručnosti v prepájaní teórie a poznatkov so skutočným životom. Charakterizujú ju príkazové slovesá ako **ilustrujete, aplikujete, modifikujete, predved'te, vyhodnot'te, argumentujete, zdôvodnite, odhadnite, použite, preukážte, vyhľadajte, vyriešte, skontrolujte, dajte do protikladu, preverte, odvod'te** a pod.

Druhá úloha maturitnej skúšky žiada od žiaka, **aby ukázal, ako v riešení aplikoval poznatky**.

C. Vedomosti

Tretia časť overuje hlavne nižšie a vyššie kognitívne schopnosti žiaka, teda pamäťové schopnosti, osvojovanie si a vybavovanie si informácií, porozumenie problematike, pojmom a vzťahom, formovanie a triedenie poznatkov, poznanie faktov. Charakterizujú ju príkazové slovesá ako **definujete, porovnajte, určite, vymenujte, usporiadajte, vysvetlite, analyzujte, klasifikujte, prirad'te, zorad'te, nájdite protiklady, diskutujte** a pod.

Tretia úloha maturitnej skúšky žiada od žiaka, **aby vymedzil a charakterizoval poznatky a informácie využité v riešení**.

Jednotlivé časti nie je možné striktno oddeliť. Tak, ako sa v žiakových kompetenciách prejavujú súčasne jeho zručnosti i vedomosti, tak aj pri odpovediach je nevyhnutné vnímať a hodnotiť súvislosti jednotlivých častí.

Téma	Kompetencie a aplikačné zručnosti	Vedomosti
Svet kultúry. Kultúrna tradícia. Kultúrna identita. Štruktúra kultúry. Funkcie kultúry.	Zostaviť do vzťahov základné zložky kultúrnej tradície a kultúrnej identity vlastného regiónu (mesta alebo obce) a interpretovať hlavné vzťahy. V encyklopedických a slovníkových príručkách vyhľadať aspoň dve vedné disciplíny, ktoré sa kultúrnej identite venujú a argumentovať v prospech potrebnosti jednej z nich. Vyhodnotiť podiel internetu na formovaní kultúrnej tradície v súčasnosti.	Vymedziť hlavné pojmy potrebné pre analýzu kultúry. Osvojené pojmy: kultúra, identita, tradícia, komunikácia, prameň, informácia, pamiatka, dokument, enkulturácia, akulturácia; región, pamiatka.
	Vypracovať a demonštrovať systém charakteristických znakov vybranej subkultúry z minulosti alebo súčasnosti. Vytvoriť časovú os existencie tejto subkultúry.	Vysvetliť základné funkcie kultúry. Vysvetliť základné funkcie subkultúry. Opísať základné podoby vzťahov, vzťahy subkultúr a dominantných kultúr. Osvojené pojmy: artefakt, činnosť, inštitúcia, znak, vzťah, hodnota; dominantná, alternatívna (subkultúra), marginálna kultúra; životný štýl.
	Interpretovať významy konkrétneho kultúrneho predmetu a s pomocou tejto interpretácie vyriešiť jeho príslušnosť k niektorej súčasťi kultúry. Preveriť , či nepatrí k viacerým súčasťiam kultúry a zdôvodniť svoj názor.	Zaradiť kultúrny predmet do určitej súčasťi (alebo do určitých súčasťi) kultúry. Osvojené pojmy: kultúra, jazyk, veda, umenie, morálka, mýtus, mágia, náboženstvo, šport, médiá, kultúra každodennosti, kultúrny priemysel; činnosť, artefakt, znak, hodnota, situácia, inštitúcia.
Kultúrne vrstvy. Populárna kultúra. Masová kultúra. Tzv. vysoká a tzv. nízka kultúra. Ľudová kultúra. Gýč.	Na vybranom kultúrnom predmete demonštrovať jeho príslušnosť k populárnej alebo masovej kultúre. Kombinovat' rôzne kritériá pre určovanie príslušnosti k populárnej alebo masovej kultúre. Aplikovať uvedené na ľubovoľné mediálne produkty z najnovšej produkcie. Na vybranom masmédiu demonštrovať fungovanie masovej kultúry. Aplikovať uvedené na kultúrne predmety, ktoré vznikli mimo masmédií. Na vybranej osobnosti súčasnej populárnej kultúry modelovať rozvoj určitého štýlu v populárnej kultúre.	Zaradiť kultúrny predmet do určitej vrstvy kultúry. Uviesť príklady na kultúrne predmety fungujúce vo viacerých vrstvách. Vysvetliť základné rozdiely medzi populárnou a masovou kultúrou. Definovať princípy fungovania masovej kultúry. Postaviť do protikladu výhody a nevýhody elektronických médií. Uviesť názory verejne pôsobiacich osobností na médiá. Diskutovať o kritériách tzv. vysokej a tzv. nízkej kultúry. Osvojené pojmy: populárna kultúra, masová kultúra, tzv. vysoká a tzv. nízka kultúra, elektronické médium, masové médium, štandardizácia; hodnota, symbol, význam, kultúrna tradícia; simulakrum.

Téma	Kompetencie a aplikačné zručnosti	Vedomosti
	<p>Sumarizovať hlavné funkcie ľudovej kultúry na Slovensku v súčasnosti. Ilustrovať ich na konkrétnych produktoch.</p> <p>Formulovať vlastné estetické súdy a porovnať ich s estetickými súdmi druhých ľudí.</p> <p>Navrhnuť kritériá pre rozlišovanie gýča. Preukázať ich fungovanie na kultúrnych predmetoch z vlastného okolia.</p>	<p>Diskutovať o zmysle ľudovej kultúry.</p> <p>Osvojené pojmy: ľudová kultúra, tradičná kultúra, moderná kultúra.</p> <p>Nájsť gýče vo svojom okolí a zdôvodniť svoj výber.</p> <p>Osvojené pojmy: estetický vkus, estetický zážitok; kultúrny odpad, gýč, brak, kópia, falzifikát.</p>
<p>Kultúra ako ľudská aktivita. Kultúra okolo nás. Kultúrna zmena.</p>	<p>Nájsť a opísať kultúrne predmety, ktoré plnia úžitkovú, estetickú a znakovú funkciu naraz alebo samostatne. Modelovať ich miesto v súčasnom svete. Charakterizovať hlavné ľudské činnosti, ktoré viedli k tvorbe týchto predmetov. Zdôvodniť pozitívnu alebo negatívnu hodnotu týchto predmetov pre život žiaka.</p> <p>Vytvoriť schému konkrétneho príkladu konfliktu dvoch kultúr. Modelovať argumenty jednej aj druhej strany a vyhodnotiť ich. Vyhľadat' v dennej tlači správy o prejavoch konfliktu kultúr, vytvoriť mentálnu mapu tohto konfliktu a vytvoriť jeho časovú os. Končízne a logicky argumentovať v prospech vlastného stanoviska voči tomuto konfliktu.</p> <p>Demonštrovať multikultúrne súvislosti kultúry na súčasnom Slovensku. Vyhodnotiť vzťahy medzi kultúrami v histórii strednej Európy. S pomocou mapy Európy a SR zostaviť hlavné smery kultúrnych vplyvov v histórii a súčasnosti Slovenska.</p>	<p>Klasifikovať ľudské činnosti.</p> <p>Osvojené pojmy: úžitková funkcia, znaková funkcia, estetická funkcia, umelecká funkcia; každodennosť, sviatok; anestezácia; zámer, cieľ, činnosť – myšlienková, praktická, konštruktívna, deštruktívna, tvorivá, imitačná, mechanická.</p> <p>Identifikovať odlišné kultúry v určitom čase a priestore.</p> <p>Vymenovať a porovnať hlavné kultúrne konflikty súčasnosti.</p> <p>Osvojené pojmy: kultúra; medzi kultúrne vzťahy, kultúrny okruh, kultúrny konflikt, kultúrna zmena, kultúrny imperializmus, globalizácia; akulturácia, enkulturácia, multikulturalizmus.</p>
<p>Prevádzka v kultúre.</p>	<p>Naplánovať kultúrnu akciu, ktorá by prezentovala kultúrne tradície regiónu (obce, mesta). Využiť v prezentácii tak súčasnú kultúru (aj populárnu), ako aj tradičnú kultúru, pracovať aj s internetom. Odhadnúť možnosť využitia inej formy kultúrnej akcie s tým istým cieľom.</p> <p>Kriticky zhodnotiť produkty konkrétneho masového média</p>	<p>Definovať charakter akcií a vysvetliť ich výhody a nevýhody.</p> <p>Osvojené pojmy: výstava, veľtrh, slávnosť, koncert, show, manifestácia, prezentácia v médiách, promo akcia, festival, happening, kultúrna diskusia, exkurzia, reklamná kampaň.</p> <p>Klasifikovať hlavné typy médií na slovenskom mediálnom</p>

Téma	Kompetencie a aplikačné zručnosti	Vedomosti
	v SR, a na tom základe modelovať vlastnú koncepciu fungovania masmédiá. Preveriť dôsledky vlastnej koncepcie s využitím skutočných produktov konkrétneho média ako príkladov.	trhu a uviesť príklady. Osvojené pojmy: médium, masové médium, elektronické médium; verejno-právne médium, komerčné médium, masová komunikácia.
	Navrhnuť riešenie situácie, keď určitá krajina žiada vrátenie kultúrnych artefaktov z múzea v inej krajine. Prepracovať kultúrne dôsledky riešenia pre obidve krajiny. Nájsť argumenty pre a proti tomu, aby kultúrne artefakty z rôznych krajín zostali vo svetových múzeách. Logicky zdôvodniť vlastný názor na vec.	Pomenovať aspoň dve múzeá vo svete, kde je možné nájsť umeleckú korisť, určiť artefakty a pomenovať krajiny pôvodu týchto artefaktov. Osvojené pojmy: umelecký trh, korisť, status, zbierka, svetové dedičstvo UNESCO.
	S pomocou vybraného umeleckého diela zostaviť základné fázy existencie diela. Ilustrovať na konkrétnych príkladoch z kultúrneho života vlastného regiónu (obce, mesta) prejavy jednotlivých fáz existencie umeleckého diela.	Analyzovať rozdiely v postavení umelca v dvoch vybraných kultúrno-historických obdobiach. Priradiť k nim spoločenské, politické a historické súvislosti. Osvojené pojmy: umelec, umelecká tvorba, umelecké dielo, inštitúcia, uchovávanie umeleckého diela, šírenie umeleckého diela, prezentácia umeleckého diela, marketing; umelecká kritika, médium, masmédiu, obecenstvo, umelecký svet.
	Na vybranom úspešnom umeleckom diele zo súčasnej kultúry (aj populárnej), posúdiť a demonštrovať podiel umeleckého trhu na jeho úspechu. Vyhľadať ďalšie diela, ktorých úspech mal podobné korene.	Analyzovať jednotlivé zložky umeleckého trhu. Osvojené pojmy: umelec, mecenáš, sponzor, zberateľ, obchodník, agentúra, marketing, umelecký biznis, médiá, reklama, umelecká kritika, obecenstvo, umelecký svet.
	Opísať vybraný produkt internetu a z neho extrapolovať na fungovanie internetu. Zdôvodniť dôležitosť používania internetu v každodennom živote. Odvodit' hlavné problémy človeka, ktorý nemá možnosť používať internet.	Diskutovať o techno-optimistických a konzervatívnych názoroch na internet. Vysvetliť dôsledky, ktoré pre používanie internetu vyplývajú zo zákonov o duševnom vlastníctve. Osvojené pojmy: internet; sieť, komunikácia, informácia, netiketa; vyhľadávač, virtuálna sociálna sieť, webová stránka, doména, e-mail, vírus, hoax, spam, phishing, zdieľanie súborov, blog, mailing list, internetová diskusia, elektronický podpis, autorské právo.

Téma	Kompetencie a aplikačné zručnosti	Vedomosti
Komunikácia. Štruktúra komunikácie. Funkcie komunikácie.	Modelovať rôzne spôsoby komunikácie vo vybranej situácii. Vyhodnocovať pôsobenie rôzneho oblečenia vo vybranej situácii. Navrhnuť oblečenie adekvátne vybranej situácii a argumentovať v jeho prospech.	Vybrať vhodné a nevhodné jazykové prostriedky pre vybranú situáciu. Analyzovať komunikáciu postáv v literárnom diele. Analyzovať oblečenie postáv na výtvarnom diele. Osvojené pojmy: komunikácia, informácia, expedient, kód, recipient; mimika, gesto, štylizácia, odev, móda, praktická funkcia, estetická funkcia, erotická funkcia, identifikačná funkcia, diferenciačná funkcia, cool, hodnota, norma.
Životný štýl. Kultúra tela. Šport.	S pomocou biografie známej osobnosti zostaviť základné znaky jej životného štýlu. Zostaviť vlastný režim dňa a týždňa a na ňom demonštrovať a) štruktúru a funkcie voľného času, b) štruktúru a funkciu pracovného času.	Vymenovať a charakterizovať hlavné zložky voľného času. Osvojené pojmy: obliekanie, stravovanie, denný režim, práca, voľný čas, zábava; hodnota, potreba, norma, ideál, postoj.
	Skonstruovať a prezentovať rôzne koncepcie v postoji k vlastnému telu. Nájsť vo svojom okolí argumenty v prospech zdravého aj argumenty v prospech nezdravého vzťahu k telu a porovnať ich.	Z publicistického alebo umeleckého textu dedukovať vzťah autora či postavy k telesnosti. Osvojené pojmy: zdravie, telo, telesnosť, rod, pohyb, strava, režim dňa, relax, hygiena, hanba, nahota, morálka, norma, potreba.
	S pomocou konkrétnych reklám zostaviť ideál mužskej alebo ženskej krásy, ako ho prezentujú médiá. Zrevidovať ho tak, aby zodpovedal skutočnosti. Na príklade konkrétnej súťaže krásy vyhodnotiť kritériá krásy, ktoré v nej využili. Argumentovať , čo je z týchto kritérií reálne a čo nie.	Určiť slová, ktoré možno použiť na hodnotenie krásy človeka a opísať ich obsah. Osvojené pojmy: kritérium, manipulácia, masová kultúra, ideál, tzv. celebrita, marketing, rýchlosť, ľahkosť bytia, virtuálna realita.
	Na vybranom športovom stretnutí modelovať rôzne predstavy o zmysle športu. Koncízne a logicky argumentovať v prospech jednej z nich.	Klasifikovať hlavné druhy športu. Osvojené pojmy: druhy športu, zmysel športu.
Estetické vnímanie. Estetický zážitok. Estetický vkus.	Koncízne a logicky obhajovať svoj estetický zážitok z umeleckého diela. Zostaviť hlavné charakteristiky vlastného estetického vkusu. Sformulovať obsah svojho estetického zážitku z ľubovoľ-	Porovnať priebeh dvoch estetických vnímaní. Priradiť k nim slová, ktoré vyjadrujú výsledný zážitok. Osvojené pojmy: estetické vnímanie, estetický zážitok, katarzia, estetický vkus, estetická norma, estetická hodnota,

Téma	Kompetencie a aplikačné zručnosti	Vedomosti
	ného umeleckého diela tak, aby bolo možné vyjadriť jasný estetický súd. Vyhľadat' iné umelecké dielo, ktoré by mohlo ponúknuť podobný zážitok a zdôvodniť' svoj výber.	estetický súd; príjemný, nepríjemný, krásny, škaredý; dobrý – zlý – individuálny vkus; kultúrna tradícia, nálada.
Svet umenia. Zmysel a funkcie umenia. Využitie umenia.	Na vybranom umeleckom diele demonštrovať' jeho zmysel v danej dobe. Použiť' znaky vybraného umeleckého diela na charakterizovanie jeho možných funkcií v súčasnom živote. Vypracovať' kritériá na odlišenie pozitívneho využitia a negatívneho zneužitia umenia. Nájsť' v súčasnej kultúre príklady zneužitia umenia a opísať spôsoby tohto zneužitia.	Klasifikovať' funkcie umeleckého diela. Osvojené pojmy: umenie, umelecké dielo, tvorba, vnímanie, kúpa/predaj; funkcie umenia – vyjadrenie, nadhľad, zrkadlo, provokácia, relax, smiech, meditácia, poučenie, vzrušenie, komunikácia, hra, transcendentno, múdrosť; estetický vkus, estetická norma. Opísať' prípady využitia umenia v reklame a vysvetliť' , aké vyjadrovacie prostriedky umení sa v týchto reklamách využili. Osvojené pojmy: reklama, moc, manipulácia, zvuková kulisa, komercializácia, umelecká výpoveď; ciele – ekonomické, mocenské, náboženské, vzdelávacie, zábavné, informačné a pod.
Vyjadrovacie prostriedky kultúry a umenia.	Navrhnuť' a zobraziť' ľubovoľnú situáciu z bežného života: a) kultivovaným spôsobom, b) nekultivovaným spôsobom, c) prostriedkami ktoréhokoľvek umeleckého druhu. Vyhodnotiť' kritériá pre kultivovanosť v tejto situácii.	Porovnať' vecnú a hodnotiacu úroveň pojmu kultúra. Porovnať využitie vybraného vyjadrovacieho prostriedku v dvoch umeleckých druhoch. Osvojené pojmy: artefakt, hodnota, význam, norma, informácia; kontrast, symetria, rytmus, gradácia, chaos, proporcia, miera a pod. v rôznych umeleckých druhoch.
Umelecké dielo.	Zostaviť' kritériá pre odlišenie umeleckého diela od iných kultúrnych predmetov. Aplikovať' ich na konkrétne diela a predmety. Na základe týchto kritérií pripísať hodnotu vybraným umeleckým dielam.	Zaradiť' umelecké dielo do umeleckého druhu. Rozlišovať' kombináciu umeleckých druhov v syntetických umeniach. Osvojené pojmy: umelecké dielo, artefakt, ready made, otvorené dielo, vzťahové dielo, situačné dielo, happening, konceptuálne dielo, antiumenie, úžitkové dielo; umelecký druh – umelecká literatúra, výtvarné umenia, hudobné umenia, divadelné umenia, audio-vizuálne umenia, rozhlasové umenia; Gesamtkunstwerk.
Analýza umelec-	Vytvoriť' a zobraziť' schému štruktúry konkrétneho ume-	Definovať' a opísať' aspoň tri vyjadrovacie prostriedky

Téma	Kompetencie a aplikačné zručnosti	Vedomosti
kého diela.	leckého diela. Použiť poznatky o štruktúre umeleckého diela na analýzu diel z iného umeleckého druhu.	v ľubovoľnom umeleckom druhu. Vymenovať hlavné umelecké druhy a ku každému uviesť konkrétne príklady. Osvojené pojmy: vrstvy umeleckého diela – materiálová, tematická, významová; znak, kompozícia, štruktúra, vyjadrovací prostriedok, analýza.
Interpretácia umeleckého diela.	Vybudovať systematickú interpretáciu vybraného umeleckého diela. Vyhľadať umelecké diela, ktoré ponúkajú podobné posolstvo a svoj výber vyargumentovať .	Pomenovať rôzne vrstvy významov. Opísať fungovanie znaku. Osvojené pojmy: umelecké dielo, umelecká tvorba, interpretácia; významy – prirodzený, konvenčný, morálny, transcendentný, alegorický a pod.; znaky – signály, symboly, zástupné znaky.
Umelec v kultúre.	Vytvoriť model formovania umelca v odlišných kultúrno-historických obdobiach v minulosti. Skontrolovať , či niektorý z týchto modelov platí pre súčasné Slovensko a vyhodnotiť zhody i rozdiely. Zostaviť hlavné znaky predstavy o umelcovi ako o nezávislom géniovi a na protikladných príkladoch vyhodnotiť platnosť tejto predstavy.	Vymenovať hlavné kultúrne inštitúcie v súčasnej SR. Určiť približný rok ich vzniku (s rozptylom 10 rokov). Vysvetliť zmysel predmetu umenie a kultúra a pomenovať jeho hlavné vzťahy k iným predmetom. Osvojené pojmy: originalita, majster, majstrovské dielo, tvorivý produkt, remeslo, kópia, falzifikát; umelec, mecenáš, sponzor, zberateľ, obchodník, agentúra, marketing, umelecký biznis; dominantná kultúra, subkultúra, marginálna kultúra; umelecká výchova, estetická výchova.
Tvorivé princípy a postupy v histórii umenia.	Skonstruovať charakteristiky vybraných tvorivých princípov z histórie umenia. Predviesť charakteristiky jedného z týchto tvorivých princípov na umeleckých dielach a) zo súčasnej populárnej kultúry, b) zo súčasnej tzv. vysokej kultúry, c) z minulosti. Na mape sveta alebo Európy vyhľadať geografické kontexty miest, kde sa prejavili. Diskutovať o vplyve geografických podmienok na kultúru.	Analyzovať kompozíciu a interpretovať významy jedného z týchto diel. Osvojené pojmy: sebavyjadrenie, hľadanie krásy, prezentácia škaredého, hľadanie boha, potešenie, oslava, symbolizácia, ironizácia, tvorba ornamentu, citácia, apriopriácia, asambláž, umenie pre umenie, mágia, tvorba harmónie, deštrukcia, tvorba fantazijných svetov, morálny apel.
Veda, vedci, vedecká činnosť.	Na vybranom súčasnom probléme akejkoľvek vednej disciplíny demonštrovať štruktúru vedy a prácu vedca. Abstrahovať od detailov problému a navrhnuť všeobecnú formuláciu otázok, ktoré mohli viesť	Analyzovať úlohy v rôznych učebniciach z hľadiska vedeckých metód a priradiť k jednotlivým úlohám adekvátnu metódu, ktorá sa pri riešení má využiť. Ku školským predmetom priradiť vedné disciplíny. Vymenovať hlavné

Téma	Kompetencie a aplikačné zručnosti	Vedomosti
	k odhaleniu tohto problému. S pomocou biografie známeho vedca zrekonštruovať prácu vedca.	vedecké inštitúcie SR. Klasifikovať hlavné skupiny vedných disciplín. Osvojené pojmy: veda, vedec, sci-fi, fantasy; metóda, problém, hypotéza, teória, empiria, prax; pozorovanie, experiment, diferenciácia, klasifikácia, analógia, analýza, syntéza, interpretácia, abstrakcia, zovšeobecnenie, indukcia, dedukcia, extrapolácia.
	Na situáciách z každodenného života demonštrovať využívanie metód analogických vedeckým metódam.	Vysvetliť rôzne spôsoby riešenia problémov. Osvojené pojmy: problém, empiria, pozorovanie, experiment, analógia, analýza, diferenciácia, zovšeobecnenie, indukcia, dedukcia, rodinné podobnosti, extrapolácia.
	S pomocou vybraných vedných disciplín navrhnuť vedecké spôsoby poznávania kultúry. Odhadnúť reálnosť alebo nereálnosť populárnych obrazov vedcov a svoj názor vyargumentovať. Vyhodnotiť vedeckosť konkrétnych príkladov sci-fi a fantasy literatúry.	Definovať predmety skúmania pri vybraných vedách. Osvojené pojmy: humanitné (spoločenské) vedy, prírodné vedy, technické vedy; základný výskum, aplikovaný výskum.

3 PRISPÔSOBENIE CIEĽOVÝCH POŽIADAVIEK NA MATURITNÉ SKÚŠKY Z UMENIA A KULTÚRY PRE ŽIAKOV Z MENŠINOVÉHO PROSTREDIA

Výber kultúrnych artefaktov, umeleckých diel a iných ukážok, ako aj inštrukcie na riešenie modelových situácií, sa uskutočňuje tak, aby rešpektovali kultúrnu identitu žiaka.

V prípade škôl s vyučovacím jazykom iným ako je slovenský jazyk, sa požiadavky prispôsobujú tak, aby žiak mohol odpovedať aj vo vzťahu k danej kultúre vyučovacieho jazyka.

V prípade žiakov pochádzajúcich z menšinového kultúrneho prostredia sa požiadavky prispôsobujú tak, aby žiak mohol odpovedať z hľadiska svojho prirodzeného prostredia.

4 ÚPRAVY CIEĽOVÝCH POŽIADAVIEK NA MATURITNÉ SKÚŠKY Z UMENIA A KULTÚRY PRE ŽIAKOV SO ZDRAVOTNÝM ZNEVÝHODNENÍM

Výber kultúrnych artefaktov, umeleckých diel a iných ukážok, ako aj inštrukcie na riešenie modelových situácií, sa upravujú podľa konkrétneho znevýhodnenia, napr. pre žiakov so zrakovým postihnutím sa požiadavky orientujú na pohybové a zvukové kultúrne artefakty, v prípade sluchového postihnutia zasa na pohybové a vizuálne artefakty a pod.

Žiaci so sluchovým postihnutím

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci so zrakovým postihnutím

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s telesným postihnutím

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s vývinovými poruchami učenia

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci chorí a zdravotne oslabení

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s poruchami správania

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s poruchami aktivity a pozornosti

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Spracoval: prof. PhDr. Erich Mistrík, CSc.

Schválila ÚPK pre výtvarnú výchovu a umenie a kultúru pri ŠPÚ